

Títol: Conflicte, escola i família.

Autor: Miquel Àngel Mas Mas

Adreça: [mmas@yahoo.es](mailto:mmmas@yahoo.es)

Resum:

L'escola i la família són dos àmbits amb un objectiu comú: l'educació del nin o nina. Aquest fet com a cabdal i els factors actuals que envolten a cada sistema, que són negatius en molts de casos, poden propiciar un temps de reflexió i un temps per transformar el conflicte negatiu entre la família i l'escola en conflicte constructiu i així incidir en el desenvolupament harmoniós de totes les capacitats del nin o nina.

CONFLICTE, ESCOLA I FAMÍLIA

El conflicte és inherent a la persona i al sistema social regulador de la vida entre aquestes. Sistemes socials per excel·lència són l'escola i la família. Ambdós amb el seu ecosistema i problemes dins aquests, però amb una ineludible funció conjunta: l'educació del nin o nina. Vet aquí on els dos àmbits formen un gran marc d'intersecció que demana el treball i creixement conjunt, i una eina excel·lent per a aquesta tasca és el conflicte que arriba als dos fronts, és a dir, el conflicte del fill o alumne.

L'escola ja no constitueix la societat, ara la societat fa i desfà i l'escola és vàlida i oportuna quan pot satisfer les demandes d'aquesta. Però, malgrat tot, les terminacions *educare* i *educere* intenten reviure constantment en el marc concret de l'escola i impregnar el corc de la postmodernitat. L'escola, crec que és dels pocs espais que intenten exercir l'educació i no la instrucció en tota la seva plenitud, i per això mateix, aquestes línies, en pinzellades d'utopia, necessiten mantenir-se, si no presents, almanco latents entre tots els educadors. Pel que hem descrit, per gaudir de les idees presentades necessitam del contacte, del treball, del conuiu palpable amb els elements de la societat, i sobretot amb la família.

La necessitat de la bona relació entre els dos marcs institucionals reclama més que mai la seva existència. A més de l'objectiu globalitzador i cabdal, l'educació del fill, l'escola necessita de la seva professionalització. Actualment la imatge del mestre transmet la percepció d'un senyor que estableix unes rutines bàsiques com seure, dir uns continguts, manar unes tasques, corregir-les i, al bell mig, qualche crit per fer callar els alumnes. I davant aquesta imatge, on els motors de representació són en part els records d'infància en conjunció amb un context prou diferent, la societat actual no contempla el docent com un veritable professional i la seva persona és infravalorada i, amb ella, l'educació des de l'escola. Per altra part, la família es modelada amb marcs socials més amplis. El sistema ideològic i econòmic perfilen nous tipus de famílies, on un dels dos sexes pot ser substituït, on el treball fora de casa és cosa de dos, on els rols paternals i maternals es difuminen, on terceres persones externes a la família s'incorporen per ajudar..., tot plegat, la família, que aconsegueix uns objectius, en perd d'altres i demana l'ajut davant l'angoixa del context. A l'escola ara li toca jugar les seves cartes. Hi ha necessitat social d'escola, prova d'això és l'augment d'activitats fora del marc lectiu; i aquesta urgència possibilita instruments correctors dels prejudicis i estereotips cap a la figura del mestre. És moment de saber articular el moment històric amb les actuacions de l'escola.

Fins aquí hem plantejat conflictes institucionals que es poden encaminar cap a dues opcions històriques: conflictes destructius i conflictes constructius. El primer d'aquests, immers entre escola i família, és àmpliament observable. Pel que fa al segon, en gaudiríem amb la simbiosi sense estridències dels dos àmbits, i, com he descrit, el moment ho reclama. Reclama una família i una escola englobades amb un objectiu finalista, l'educació dels nins i nines i, des d'aquí, el despertar d'una visió holística de l'educació i de l'essència social, de

l'home social. És necessari perdre la percepció d'illa escola i d'illa aula, és necessari que el docent no utilitzi per més temps l'aïllament per desfressar la seva por. El mestre, amb la interacció amb nous elements socials, esdevindrà un grapat de dubtes, però també esdevindrà un perfeccionador de la seva tasca, és a dir, tot un professional. Alhora, la família, els pares i mares, restaran subjectivitat a l'educació, entendran mínimament la influència de la relació dels diferents àmbits sobre la persona del seu fill o filla.

Però, abans, el marc escolar ha d'arribar a la comprensió general del conflicte. El docent necessita valorar el conflictes. Necessita esbrinar i saber:

- què és un conflicte.
- que hi ha conflictes destructius i conflictes constructius.
- el valor del conflicte.

El conflicte mal interpretat pot comportar expressions estereotipades però per altra part reals dins el marc ideològic diari; són moltes les vegades que sentim: "és una escola conflictiva", o bé, "és un mestre amb molts de conflictes d'aula". Llavors la pressió per mantenir una imatge positiva dels centres i del que això implica, pot servir d'element foragitador de l'afrontament del tema que ens ocupa.

Majoritàriament les causes dels problemes de conducta, segons els docents, es troben fora de la institució -ambient familiar desfavorable, pressions dels companys...- i l'actuació de l'escola és a porta tancada, de manera que es menystenen per complet les afirmacions abans realitzades respecte a les causes (C. Watkins i P. Wagner, 99: 40-42). La falsa eina emergent, en molts de casos, pot ser l'autonomia i l'autoritat absoluta del professor/a, cosa que obstaculitza el procés democratitzador de l'educació. El rol del docent d'antany perviu i encara esculpeix models d'actuació, fins i tot del professorat més jove. Però la societat va fent camí, al marge de la gran institució escolar, i a l'escola li falten habilitats socials per saber parlar i arribar a aquesta realitat exterior. És el moment d'incorporar mots com 'flexibilitat', 'diversitat', 'drets' i 'llibertats'.

El conflicte constructiu, a més dels seus grans atributs, com l'obtenció dels fins per part de tots els participants, l'increment del respecte positiu i de la confiança entre aquests i l'encoratjament per resoldre constructivament els problemes futurs, és la sensació d'identitat i cohesió entre els membres d'una escola. Res més no uneix tant els éssers humans com el manejar els conflictes constructivament. I aquí fixam la bastida per reforçar veritablement i positivament la comunitat educativa amb la participació de la família en uns dels àmbits més difícils, però, com he enunciat, més enriquidor, el conflicte.

Amb l'actual escolarització obligatòria i també amb els nous estils de vida, on el treball del pare i la mare cada cop reclamen més espai, l'educació afectiva i el marc afectiu general del nin o nina queda a mig fer o no es fa. L'escola fins ara ha renunciat prou a aquesta tasca, i s'ha centrat sobretot en el món de les lletres i dels números. Però l'alumne, tractat en la seva globalitat, acadèmicament i afectiva, perfilaria possiblement una zona més àmplia de germanor amb la família. La família reconeixeria que els interessos personals

del nin són també els interessos de l'escola. Si relegam tot el món afectiu a la família, quins seran els possibles llaços per aproximar-nos a aquesta? No podem associar per més temps les matemàtiques només a l'escola i l'escoltar al nin a la família.

A més a més, el paràgraf anterior pot retenir elements necessaris de desburocratització de les escoles. El model industrial i burocràtic presenta elements reduccionistes de l'ésser viu escolar. La burocràcia parla d'alumne i no de persona. Quan parlem de persona, incidim en un context, en unes motivacions i en una empatia, i per tot això, la família té un pes essencial. La burocràcia, davant un conflicte, separa l'alumne bo del dolent i la possible riquesa de la dinàmica humana escolar es dilueix segons unes lleis sovint llunyanes. Des d'aquí, parlar de programes per a la resolució de conflictes on família-alumne i escola treballin cooperativament és prou absurd.

Aquesta esfera càlida que s'ha intentat dibuixar en les línies precedents, aprofitant els conflictes produïts pels temps actuals, és una necessitat crucial. Un professorat, unes famílies amb un ritme de vida estrepitós, amb una actuació sovint robotitzada, una sensació d'impotència sobre els esdeveniments determinants de la seva vida..., reclamen desesperadament un espai, uns moments de diàleg i d'escolta activa mútua.

Segons Núria Giné Freixas (a G. Casamayor-coord-,1999: 121-123), els diferents tipus de conflictes institucionals, segons la causa que els origina, els agruparia en:

- Conflictes per rigidesa estructural: incideix en un desenvolupament curricular uniforme. S'aporten uns coneixements inamovibles, unes valors educatius prefixats i una manera de fer única.
- Conflictes per osmosi de l'entorn: la societat és el model a reproduir; l'alumnat assimilarà i interioritzarà en gran mesura, tot el que aquesta produeix. Si l'actual sistema social es competitiu i agressiu, aquests trets contaminaran el marc escolar amb les posteriors situacions conflictives.
- Conflictes per crisis institucionals: una institució desprestigiada podrà aportar poc poder d'acció i convicció, ja sigui en objectius, continguts, ideari....

I vet aquí, com davant aquests elements de causa de conflicte a l'àmbit escolar, l'aposta per un abordatge d'aquest des de la família i des de l'escola pot esdevenir perfum renovador. Si la família s'implica, fent ús dels problemes del seu fill, en la recerca innovadora i ecològica de solucions, l'estereotipada rigidesa estructural dóna peu a la intercomunicació entre diferents àmbits de socialització. Per altra part, si el conflicte societat-escola, emprant només elements del món escolar, desemboca en un conflicte destructiu i involutiu, ja és ara moment d'introduir elements socials, com la família. Es fa necessari recordar que, per gaudir del conflicte constructiu, es necessita d'ambdues parts i que el binomi guany-perd no hi té cabuda. I, finalment, si l'escola no té poder d'atracció, de convicció, hauriem de crear elements per atreure i convèncer: ensenyem a les famílies la nostra tasca, els nostres coneixements i la nostra humanitat, amb la humilitat de saber comprendre i escoltar.

La convivència diària, subjecta als sistemes de comunicació i d'intercanvi propis de cada context històric, marcaran les relacions humanes en l'harmonia o en el caos. L'actual societat remarca l'aïllament de la persona, el no sentiment, l'aglomeració, la paraula trivial, de tot això la família i l'escola en són reproductors. El conflicte és espai nou per fer possible la gran teràpia del poder parlar en totes les seves dimensions. Pares, mares, alumnes i mestres necessiten un temps per escoltar i ser escoltats, per ser compresos, per gaudir del goig de la col·lectivitat momentània dins un món, per ventura, un poc deshumanitzat.

CASAMAYOR, G. (Coord) (1999): *Cómo dar respuesta a los conflictos. La disciplina en la enseñanza secundaria*. Barcelona. Ed. Graó.

WATKINS, C.; WAGNER, P. (1999): *La disciplina escolar. Propuesta de trabajo en el marco global del centro*. Barcelona. Ed. Paidós i Ministerio de Educación y Ciencia.